

Kalendarium łambinowickie (styczeń–grudzień 2022)

Styczeń

- 27 I W Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu w opolskiej siedzibie Muzeum otwarto wystawę „Piekło Zagłady, siła życia”, opolski rozdział ekspozycji „Obraz Treblinki w oczach Samuela Willenberga”. W trakcie wernisażu, dzięki połączeniu on-line, wysłuchano wspomnień gościa honorowego, Ady Krystyny Willenberg, małżonki Samuela Willenberga. Wydarzenie zakończyła projekcja filmu dokumentalnego *Ostatni świadek Treblinki*.
- 28 I Muzeum i Stary Cmentarz Jeniecki w Łambinowicach odwiedzili ambasador Rumunii w Polsce, Cosmin Onissi oraz attaché wojskowy, płk Dragos Florea z osobami towarzyszącymi. Z delegacją spotkał się wójt Gminy Łambinowice, Tomasz Karpiński oraz dyrektor Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych (CMJW), dr Violetta Rezler-Wasielewska. Ambasador złożył wieniec przed Pomnikiem Ofiar I Wojny Światowej. Na grobach rumuńskich żołnierzy z I wojny światowej goście zapalili znicze.
- 30 I Na Cmentarzu Ofiar Obozu Pracy w Łambinowicach uroczyste obchodzono 77. Rocznicę Tragedii Górnośląskiej – 1945 r. Organizatorem był Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce. Muzeum reprezentowali: mgr Elżbieta Góra, mgr Michał Jakubik oraz dr Renata Kobylarz-Buła. Po zakończeniu części oficjalnej zebrani wysłuchali w Muzeum wykładu dr. hab. Bogusława Kopki nt. powojennych obozów pracy w Polsce.
- 31 I W mediach społecznościowych CMJW rozpoczęła się emisja drugiego sezonu filmowego cyklu „...ale to już inna historia 2”. Seria została przygotowana przez pracowników Muzeum, dzięki dofinansowaniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Kultura Dostępna”. Pomysł, zgodnie z koncepcją dr Violetty Rezler-Wasielewskiej, zrealizował Sławomir Mielnik.

Luty

- 21 II W Muzeum Ziemi Prudnickiej odbyło się spotkanie członków Stowarzyszenia Muzealników Polskich. Oddział Opolski. Udział wzięli w nim także przedstawiciele naszej instytucji: dr Renata Kobylarz-Buła, dr Anna Wickiewicz i mgr Monika Sobczak.

- 24 II „Wzajemnie sobie potrzebni. Co samorządowe instytucje kultury oferują szkołom?” – to temat seminarium metodycznego dla nauczycieli, przeprowadzonego w formie on-line. Muzeum zorganizowało je wspólnie z Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Wsi Opolskiej, Muzeum Piastów Śląskich, Teatrem im. Jana Kochanowskiego, Filharmonią Opolską im. Józefa Elsnera oraz Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Emanuela Smolki w Opolu.

Marzec

- 9 III W łambinowickiej siedzibie Muzeum odnotowano pierwsze wydarzenie w ramach cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne” – „Znad Tamizy nad Odrę. Philip Baker na jenieckim szlaku”. Bohaterem spotkania był Philip Baker, organizator wielu pielgrzymek byłych brytyjskich jeńców Stalagu VIII B (344) Lamsdorf i ich rodzin do Łambinowic.
- 17 III Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyła się uroczystość upamiętniająca 77. rocznicę wyzwolenia obozów jenieckich w Lamsdorf. Organizatorami byli Muzeum i Urząd Gminy w Łambinowicach. W wydarzeniu udział wzięło wielu gości, a wśród nich: prof. dr hab. Piotr Gliński, wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury i dziedzictwa narodowego. Zebrani wysłuchali przemówienia wicepremiera Piotra Glińskiego oraz Antoniego Konopki, członka Zarządu Województwa Opolskiego. Modlitwę w intencji ofiar Stalagu 344 Lamsdorf odmówili przedstawiciele czterech wyznań, następnie złożono wieńce i zapalono znicze przed pomnikiem. Obchody odbyły się w asyście wojskowej 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach. Druga część uroczystości, która miała miejsce na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf, była inauguracją ekspozycji edukacyjnej „Miejsce z bliźną”. Została poprzedzona zapaleniem zniczy przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf. Następnie uczestnicy wysłuchali przemówienia dyrektora Muzeum, dr Violetty Rezler-Wasielewskiej i zwiedzili nową ekspozycję w towarzystwie przewodników. Podczas wizyty w województwie opolskim wicepremier Piotr Gliński odwiedził obie siedziby Muzeum w Opolu i Łambinowicach, był także w dwóch instytucjach, dla których jest organizatorem: Archiwum Państwowym i Instytucie Śląskim.

Kwiecień

- 1 IV Odbył się finał XXIX edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie Traćmy Pamięci”, zorganizowanego przez Muzeum we współpra-

- cy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW i Starostwem Powiatowym w Nysie. Do konkursu zgłosiło się 46 uczniów z województwa opolskiego. Przesłuchania były prowadzone w trzech kategoriach wiekowych. Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem: wojewody opolskiego – Sławomira Kłoskowskiego, marszałka województwa opolskiego – Andrzeja Buły, starosty nyskiego – Andrzeja Kruczkiewicza, a także opolskiego kuratora oświaty – Michała Sieka. Recytatorów oceniali jury, w którego gronie znaleźli się związani ze Śląskiem Opolskim literaci, aktorzy, filolodzy i pedagodzy: Edmund Borzemski, Leszek Malec, Beata Wnęk-Malec, Ludmiła Małgorzata Sobolewska, Monika Stanek, Bartosz Suwiński, Teodozja Świdarska oraz Iwona Ratajczak. Jury przyznało nagrody następującym osobom: w kategorii wiekowej 10–12 lat I nagrodę otrzymała Magdalena Bawełkiewicz ze Szkoły Podstawowej TAK w Opolu, II – Antonina Kita z PSP nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi w Opolu, III – Jagoda Kowalczyk z PSP nr 3 w Ozimku, wyróżnienie – Jakub Romanowski z PSP w Łubnianach; w kategorii wiekowej 13–15 lat I nagrodę otrzymała Anastazja Podborowska ze Szkoły Podstawowej TAK w Opolu, II – Emilia Jarosz z PSP w Łambinowicach, III – Amelia Kita z PSP nr 3 w Ozimku, wyróżnienie – Anna Kowalczyk z tej samej szkoły; w kategorii wiekowej 16–19 lat I nagrodę otrzymała Maria Gawłowska z Diecezjalnego Liceum Humanistycznego w Nysie, II – Aleksandra Sitnik z LO z Oddziałami Dwujęzycznymi w Strzelcach Opolskich, III – Aneta Wieszala z Zespołu Szkół Ekonomicznych w Opolu.
- 6 IV Podczas drugiej, kwietniowej odsłony „Łambinowickich Spotkań Muzealnych”, goście uczestniczyli w kuratorskim oprowadzaniu po nowej ekspozycji „Miejsce z blizną”. Jej założenia przedstawiła dr Violetta Rezler-Wasielewska. Kolejne miejsca wystawy prezentowali: dr Anna Czerner, mgr Michał Jakubik, dr Renata Kobylarz-Buła, mgr Monika Sobczak, dr Anna Wickiewicz.
- 11 IV W Filharmonii Opolskiej im. J. Elsnera w Opolu odbył się koncert *Treny Katyńskie* Adama Tańskiego, upamiętniający ofiary zbrodni dokonanej przez NKWD na polskich jeńcach wojennych wiosną 1940 r. Muzeum organizowało koncert wspólnie z Instytutem Pamięci Narodowej.
- 27 IV W opolskiej siedzibie Muzeum odbyło się walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze Stowarzyszenia Przyjaciół CMJW. Członkowie Stowarzyszenia podjęli w trybie głosowania decyzje o zmianie w statucie organizacji, dotyczącej trybu zwoływania zebrania walnego, a także o przyjęciu sprawozdań: merytorycznego i finansowego za 2021 r. oraz o udzieleniu zarządowi absolutorium za 2021 r.
- 28 IV Bohaterem kwietniowego spotkania „Nasza Grabówka” w ramach cyklu „Twarze Opola” był Ryszard Czerwiński, założyciel francuskiej naleśni-

karni „Grabówka”, człowiek zaangażowany w działalność na rzecz miasta i upamiętniania jego historii, a także darczyńca Muzeum.

Maj

- 4 V W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbyło się spotkanie *Na uboczu. Lamsdorf w czasie powstań śląskich i plebiscytu (1919–1921)* z autorem książki pod tym tytułem, dr. Piotrem Stankiem, kierownikiem Działu Naukowego CMJW. Wydarzenie to było majową edycją cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne”.
- 6 V Muzeum zawarło porozumienie z Archiwum Państwowym we Wrocławiu o współpracy przy realizacji „Projektu trwałego upamiętniania losów polskich jeńców wojennych z okresu kampanii wrześniowej, którzy zmarli na Dolnym Śląsku”. Planowanym efektem przedsięwzięcia jest księga pamięci, której publikacja powinna nastąpić w 2024 r.
- 7 V Pracownicy Działu Naukowego oraz Sekcji Komunikacji i Wizerunku zaprezentowali ofertę Muzeum podczas XIX Opolskiego Pikniku Naukowego, organizowanego przez Uniwersytet Opolski.
- 8 V Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach złożono kwiaty i zapalono znicze dla upamiętnienia 77. rocznicy zakończenia II wojny światowej. Muzeum reprezentowały: mgr Elżbieta Góra, kierownik Działu Zbiorów i Konserwacji oraz dr Anna Wickiewicz, kierownik Działu Edukacji i Wystaw.
- 9 V Projekt „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” zdobył dofinansowanie Ministra Edukacji i Nauki w ramach programu „Nauka dla Społeczeństwa”. Celem tego dwuletniego projektu, realizowanego przy dużym zaangażowaniu środowiska poznańskich archeologów, jest kompleksowa inwentaryzacja i zmapowanie zachowanych materialnych pozostałości po obozach Lamsdorf/Łambinowice z lat 1870–1946.
- 9–12 V W opolskiej siedzibie Muzeum polonijna dziennikarka, Ilona Lewandowska, pracująca w „Kurierze Wileńskim”, przeprowadziła cykl warsztatów dziennikarskich „Piórem o prawdę. Z Józefem Mackiewiczem na Ty”, który zainaugurował realizację projektu edukacyjnego „Tak było? Sprawdzam!”, realizowanego we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół CMJW, w ramach obchodów Roku Józefa Mackiewicza.
- 13–15 V Muzeum wspólnie z Urzędem Miejskim i Izbą Muzealną w Bornem Sulinowie oraz Urzędem Miejskim w Choszczynie zorganizowało spotkanie rodzin polskich i francuskich jeńców wojennych oflagów II B Arnswalde oraz II D Gross Born, a także przedstawiciele instytucji

i organizacji, które troszczą się o zachowanie pamięci o tych obozach i przetrzymywanych w nich jeńcach wojennych. W ramach spotkania miały miejsce uroczystości przed pomnikami poświęconymi jeńcom w Choszcznie i Bornem Sulinowie (Kłominie). Następnie odbyła się konferencja „Polskie i francuskie środowiska pamięci o jeńcach II wojny światowej”, w trakcie której dr Renata Kobylarz-Buła wygłosiła referat „Muzeum pamięci o jeńcach wojennych — perspektywa instytucjonalna”, natomiast dr Anna Czerner z Działu Naukowego poprowadziła panel dyskusyjny dla rodzin jeńców wojennych z Francji i Polski.

- 14 V Muzeum uczestniczyło w 14. Nocy Muzeów w Opolu. W programie znalazły się: kuratorskie oprowadzanie po wystawie czasowej „Zwierzęta maskotki w Polskich Siłach Zbrojnych w latach 1918–1945” i wystawie stałej „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie”, warsztaty plastyczne prowadzone przez artystkę Natalię Nosovą w języku polskim i ukraińskim „Wojtek! Pomóż nam znaleźć drogę do domu”, pokazy filmowe oraz spotkanie on-line z wokalistką Katy Carr z Wielkiej Brytanii.
- 26 V Odbyła się majowa odsłona cyklu „Twarze Opolu”. Bohaterem spotkania „Ze zwykłej ciekawości” był Tadeusz Jacek Rogoża, pedagog, działacz społeczny, krajoznawca, od lat zaangażowany w popularyzację Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach.

Czerwiec

- 3–5 VI Muzeum uczestniczyło w 6. Festiwalu Książki w Opolu. Zaprezentowano na nim ofertę wydawniczą instytucji oraz promowano jej działalność naukowo-badawczą.
- 6 VI Odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Muzeum przy CMJW nowej kadencji na lata 2022–2026. Spotkanie rozpoczęło wręczenie członkom rady nominacji przez wicemarszałka województwa opolskiego, Zbigniewa Kubalańcę. Rada wyłoniła spośród siebie przewodniczącego, jego zastępcę oraz sekretarza. Zostali nimi: prof. dr hab. Marek Masnyk, prof. dr hab. Danuta Kisielewicz oraz prof. dr hab. Edmund Nowak. W kadencji 2022–2026 Radę Muzeum tworzą: dr Witold Daniłowicz, Paulina Florjanowicz, Bernard Gaida, Aleksander Iszczuk, prof. dr hab. Danuta Kisielewicz, dr Bartosz Kuświk, prof. dr hab. Marek Masnyk, prof. dr hab. Anna Matuchniak-Mystkowska, Magdalena Matyjaszek, Rajmund Miller, prof. dr hab. Edmund Nowak, Andrzej Pochopeł, Adam Siwek, Iwona Solisz, Piotr Tarnowski. Przyjęto sprawozdanie za rok 2021, plan pracy na rok 2022 oraz uchwalono nowy regulamin.

- 8 VI „Oko w oko z przyrodą... w Miejscu Pamięci Narodowej” to temat spotkania z Maciejem Aleksandrowiczem, zorganizowanego w ramach cyklu kulturalnego „Łambinowickie Spotkania Muzealne”.
- 9 VI Wraz z prof. Adamem Szpaderskim zainaugurowano powstanie konsorcjum: Sieć „Liga Pamięci Jenieckiej”. Muzeum objęło funkcję jego lidera. Organem decyzyjnym sieci została ustanowiona Rada Konsorcjum, w skład której weszli: dr hab. Adam Szpaderski, prof. Uniwersytetu SWPS z Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu SWPS w Warszawie jako przewodniczący Rady; dr Violetta Rezler-Wasielewska z CMJW – sekretarz Rady; Kinga Hartmann-Wóycicka z Fundacji Pamięć, Edukacja, Kultura; Dariusz Czerniawski z Fundacji Gross Born; Marek Łazarz – Muzeum Obozów Jenieckich; Irena Zmaczyńska – Centrum Kultury w Dobiegniewie, Muzeum Woldenberczyków; Mariusz Winiecki i dr Jan Daniluk – Polsko-Amerykańska Fundacja Upamiętnienia Obozów Jenieckich w Szubinie; dr hab. Agnieszka Szczygielska, prof. ASzWoj. z Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Sztuki Wojennej. Głównym celem Sieci „Liga Pamięci Jenieckiej” jest współpraca instytucji zajmujących się pamięcią jeniecką w zakresie upowszechniania wiedzy o historii jenieckiej i zagadnieniach pokrewnych. Cel będzie realizowany w ramach następujących programów: badawczego, edukacyjnego, wystawienniczego, komemoratywnego, promocyjnego.
- 10 VI W gościnnych wnętrzach sąsiadującej z Muzeum Miejskiej Biblioteki Publicznej odbyła się XVII edycja sesji edukacyjnej, w formie hybrydowej, „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”, zatytułowana „Zrozumieć wojnę”. Sesja współorganizowana z Instytutem Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Opolskiego była adresowana do nauczycieli i pozostałych edukatorów zainteresowanych pedagogiką pamięci i edukacją historyczną. Sesję zakończyło ogłoszenie wyników XIV edycji ogólnopolskiego konkursu na projekt historyczny „Póki nie jest za późno”. Współorganizatorami konkursu byli: Stowarzyszenie Przyjaciół CMJW oraz Starostwo Powiatowe w Nysie. Patronat honorowy nad przedsięwzięciem sprawowali: prof. Piotr Gliński – wiceprezes Rady Ministrów, minister kultury i dziedzictwa narodowego, Sławomir Kłosowski – wojewoda opolski, Andrzej Buła – marszałek województwa opolskiego i Michał Siek – opolski kurator oświaty. Jury w składzie: dr Iwona Konopnicka – przewodnicząca (UO), dr Ewelina Klimczak (CMJW), dr Renata Kobylarz-Buła (CMJW), mgr Monika Sobczak (CMJW), dr Kamil Weber (CMJW) oceniło 57 projektów i przyznało: I nagrodę – Adamowi Mazurkowi, Tobiaszowi Żelichowskiemu, Michałowi Burdukowi i Stanisławowi Koziarskiemu z LO nr XIV we Wrocławiu za projekt „Cienie Burgweide”, II – Kindze Chamik

- i Alinie Ślimak z Zespołu Szkół w Dobrym Mieście za projekt „Uczyć się z przeszłości”, III – Julii Fabiszewskiej, Adzie Sadowskiej i Klaudii Mikołajczyk z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Kikole za projekt „Audycja radiowa *Pamięć*”, wyróżnienie – Adrianowi Pogroszewskiemu, Aleksowi Ludwickiemu i Mikołajowi Elakowi z PSP nr 3 w Pułtuskach za projekt „*Zwyciężaj samego siebie* – historia byłego więźnia obozu KL Mauthausen Zdzisława Kaźmirkiewicza”.
- 12 VI Ekspozycja „Miejsce z blizną” na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf zakwalifikowała się do Finału Ogólnopolskiego Konkursu Otwartego „Modernizacja Roku & Budowa XXI w.” Dzięki nominacji „Miejsce z blizną” znalazło się na interaktywnej mapie Polski wraz z indywidualną wizytówką obiektu „I Etap XXVI Edycja”.
- 13–15 VI W Brukseli odbyła się gala rozdania Znak Dziedzictwa Europejskiego. Decyzją Komisji Europejskiej 31 marca 2020 r. Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach i Muzeum otrzymały prestiżowy Znak Dziedzictwa Europejskiego. Z powodu pandemii uroczystość jego wręczenia wraz z wydarzeniami towarzyszącymi zorganizowano w dniach 13–15 czerwca br. Muzeum reprezentowała dr Anna Wickiewicz, która odebrała prestiżową nagrodę oraz zabrała głos w panelu dyskusyjnym „Dysonansowe dziedzictwo i traumatyczna historia”, opowiadając o tym jak Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach rozwinęło się od czasu dołączenia do sieci ZDE. Panel był częścią forum „Nowe perspektywy europejskiego dziedzictwa kulturowego”, zorganizowanego z okazji 10. rocznicy Znak Dziedzictwa Europejskiego.
- 15 VI W ramach cyklu „Środy w Instytucie Śląskim” odbyło się spotkanie z dr. Piotrem Stankiem, promujące publikację jego autorstwa *Na uboczu. Lamsdorf w czasie powstań śląskich i plebiscytu 1919–1921*, wydaną wspólnie przez CMJW i Instytut Śląski w Opolu
- 19 VI Odbył się finał konkursu historyczno-literackiego, organizowanego w ramach projektu „Tak było? Sprawdzam!”. Do konkursu, polegającego na stworzeniu tekstu biograficznego na temat jednej z ofiar zbrodni katyńskiej oraz rodzinnej pamięci o niej, przystąpiło 14 osób (indywidualnie lub zespołowo), które zgłosiły osiem prac. Jury konkursowe w składzie: Andrzej Kerner („Gość Niedzielny”), Irmína Gierczak (filolog, neurologopeda), Maria Katarzyna Kołowrot (Radio DOXA) oraz dr Ewelina Klimczak (CMJW) przyznało jedną nagrodę główną oraz cztery wyróżnienia. I miejsce zdobyła Maja Znamirska z LO nr 5 w Opolu za pracę bez tytułu [„Mam normalne życie...”], natomiast wyróżnienia otrzymali: Barbara Gołębiowska z tej samej szkoły za pracę „Józef Klemens Libura”; Mikołaj Olender i Bartosz Szywański z PSP nr 14 w Opolu za pracę „Edward Mikołaj Kenner – ofiara Stalina”; Wojciech Hume, Zuzanna

- Kujawa i Krzysztof Okoń z PSP nr 31 w Opolu za pracę „Józef Libura – mąż, ojciec, leśnik, żołnierz” oraz Hanna Kordek, Lena Nowacka i Zofia Bernacka z PSP nr 10 w Opolu za pracę „W bingo ze śmiercią”.
- 19 VI Przedstawiciele Muzeum uczestniczyli w Świącie Województwa Opolskiego, organizowanym w Mosznej, podczas którego zaprezentowali ofertę Muzeum.
- 23 VI W łambinowickiej siedzibie Muzeum podpisano list intencyjny, określający funkcjonowanie utworzonej w 2014 r. Rady Opieki nad Miejscem Pamięci Narodowej w Łambinowicach. Rada ta, zgodnie z treścią listu, będzie prowadzić ścisłą współpracę w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, realizować różnorodne projekty temu służące, wspierać lokalne i środowiskowe inicjatywy oraz angażować do współpracy innych. Dokument, obok dyrektor Muzeum, dr Violetty Rezler-Wasielewskiej, podpisali: wójt Gminy Łambinowice – Tomasz Karpiński, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN – Adam Siwek, nadleśniczy Nadleśnictwa Tułowice – Wiesław Skrzypek, reprezentant Oddziału Terenowego Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Opolu – Joanna Banik, Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków – Elżbieta Molak, starosta nyski – Andrzej Kruczkiewicz oraz właściciel działki, stanowiącej teren po Stalagu VIII B (344) Lamsdorf – Bogusław Janik. Doktor Violetta Rezler-Wasielewska przedstawiła sprawozdanie z prac wykonanych w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach od 2019 r., kiedy to odbyło się ostatnie takie posiedzenie, dr Dawid Kobiąłka zaprezentował (on-line) założenia projektu badawczego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Następnie udano się na cmentarze wojenne, tereny poobozowe w celu oceny obecnego stanu zachowania, a także ustalenia dalszych prac ze wskazaniem ich kolejności aż do roku 2027.
- 24 VI Muzeum uczestniczyło w kolejnej edycji Nocy Kultury w Opolu. Wśród propozycji dla zwiedzających znalazły się: kuratorskie oprowadzanie po wystawie stałej „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie” oraz po wystawie czasowej „Zwierzęta maskotki w Polskich Siłach Zbrojnych w latach 1918–1945”, emisja filmu animowanego *Miś Wojtek*, warsztaty plastyczne „Wojtek! Pomóż nam znaleźć drogę do domu”. Odwiedzający Muzeum mieli również okazję wysłuchać wykładu dra Dawida Kobiąłki „Archeologia zbrodni – źródła, metody, potencjał”, opowiadającego o nowoczesnych technikach badań archeologicznych oraz obejrzeć filmy dokumentalne z muzealnego cyklu „...ale to już inna historia”.
- 28–30 VI Pracownicy Muzeum przeprowadzili już dziewiątą z kolei kwerendę w Wojskowym Archiwum Historycznym w Pradze (Vojenský Historický

Archiv), wyszukując i dokumentując informacje z zasobu zawierającego materiały wytworzone w Stalagu VIII B Lamsdorf. W skład zespołu weszli: dr Piotr Stanek, mgr Dawid Żak oraz mgr Dominik Marcinkowski. Wyjazd na kwerendę był finansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022.

Lipiec

- 5–6 VII Pracownicy Muzeum odbyli podróż studyjną w ramach projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022”, podczas której odwiedzili: Muzeum Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL oraz Muzeum Powstania Warszawskiego, Archiwum Ośrodka KARTA i Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie.
- 4–14 VII W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach prowadzono prace porządkowe, w których uczestniczyli żołnierze Bundeswehry, Wojska Polskiego oraz podopieczni Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Nysie. W ostatni dzień prac (14 lipca), przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych odbyło się ich uroczyste zakończenie. W wydarzeniu, obok żołnierzy 10. Opolskiej Brygady Logistycznej i Szkoły Wojsk Pancernych Munster, Batalionu Pancernego z Bergen oraz rezerwy z Zeven udział wzięli także: konsul RFN, Birgit Fisel-Rösle, przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Nysie – starosta, Andrzej Kruczkiewicz i Joanna Burska – członek Zarządu, przedstawiciele Gminy Łambinowice – wójt, Tomasz Karpiński i sekretarz, Jerzy Rosiński oraz pracownicy naszego Muzeum na czele z dyrektorem, dr Violetką Rezler-Wasielewską.
- 20 VII W ramach Szkoły Letniej Uniwersytetu Opolskiego, organizowanej przez sojusz FORTHEM, odbyły się warsztaty w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach. W zajęciach wzięli udział doktoranci, studenci oraz pracownicy z Uniwersytetu w Walencji, Uniwersytetu Burgundii w Dijon, Uniwersytetu w Palermo, Uniwersytetu Łotwy w Rydze, a także przyjaciele z partnerskich uczelni w Australii (Edith Cowan), Stanach Zjednoczonych (University of Central Missouri), Izraelu (Kaye College), Albanii (Uniwersytet we Włorze), Iranie (Uniwersytet Mazandaran) i Indonezji (Uniwersytet Airlangga). Tegoroczne działania przebiegały pod hasłem „Granice symboliczne i multidyscyplinarne perspektywy: Szkoła Letnia na temat różnorodności, dystynkcji i różnicy”.
- 25 VII Doktor Kamil Weber z Działu Naukowego wraz z Kamilem Borkowskim z Archiwum Państwowego we Wrocławiu, przeprowadzili kwerendę w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie-Rembertowie.

Poszukiwania prowadzono w ramach „Projektu trwałego upamiętniania losów polskich jeńców wojennych z okresu kampanii wrześniowej, którzy zmarli na Dolnym Śląsku”, realizowanego przez CMJW we współpracy z Archiwum Państwowym we Wrocławiu.

- 27 VII W siedzibie Muzeum w Łambinowicach odbyło się spotkanie konsultacyjne dotyczące założeń nowego „Szlaku wokół Borów Niemodlińskich” (w ramach realizacji „Planu komunikacji” na 2022 rok, Przedsięwzięcie 5 – Krajobrazy), związane z rozwojem Borów Niemodlińskich. Jego częścią było wystąpienie dr Anny Wickiewicz (kierownika Działu Edukacji i Wystaw), m.in. na temat wykorzystania rowerów w działalności edukacyjnej Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych.

Sierpień

- 1 VIII W 78. rocznicę wybuchu powstania warszawskiego przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf zapalono znicze i złożono kwiaty. W towarzystwie dyrektor Muzeum, dr Violetty Rezler-Wasielewskiej złożyli je: senator RP – Jerzy Czerwiński, burmistrz Niemodlina – Dorota Koncewicz, sekretarz Gminy Łambinowice – Jerzy Rosiński i okoliczni mieszkańcy.
- 1 VIII Doktor Kamil Weber i mgr Monika Sobczak przeprowadzili, w ramach projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022”, warsztaty on-line dla uczestników międzynarodowego letniego obozu młodzieżowego Worcation w Görlitz-Zgorzelcu, organizowanego przez Meetingpoint Memory Messiaen e.V. oraz Fundację „Pamięć, Edukacja, Kultura”.
- 18 VIII Doktor Dawid Kobiałka wygłosił w Opolu wykład „Archeologia wspólnotowa – polskie doświadczenia i Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Wydarzenie było związane z projektem badawczym „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.
- 19 VIII W Łambinowicach miała miejsce specjalna odsłona „Łambinowickich Spotkań Muzealnych”. Jej bohaterem był dr Dawid Kobiałka, który wygłosił wykład „Archeologia zbrodni. W poszukiwaniu grobów masowych z okresu II wojny światowej w chojnickiej Dolinie Śmierci”. Spotkanie zrealizowano w ramach projektu badawczego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.
- 20 VIII W parku przy budynku Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Łambinowicach odbyły się warsztaty archeologiczne. Uczestnicy poznali podstawowe zasady pracy w wykopie archeologicznym oraz zapoznali się z dotychczasowymi odkryciami na terenie po Stala-

- gu 318/VIII F (344) Lamsdorf. Pracownicy Działu Zbiorów i Konserwacji przedstawili drogę, jaką przebywają znalezione artefakty od chwili odkrycia aż do stania się częścią muzealnych zbiorów. Warsztaty były elementem projektu badawczego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.
- 22–26 VIII Doktor Piotr Stanek przeprowadził kwerendę w The National Archives, King’s College Archives, Studium Polski Podziemnej oraz Instytucie Polskim i Muzeum gen. Sikorskiego w Londynie. Poszukiwał informacji dotyczących rtm. Witolda Pileckiego i innych powstańców warszawskich w niewoli niemieckiej. Badania w londyńskich archiwach zostały sfinansowane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022.
- 22–27 VIII Na terenie dawnych obozów jenieckich w Lamsdorf (Łambinowice) zespół archeologów, pod kierownictwem dra Dawida Kobiałki, przy wsparciu pracowników Muzeum oraz wolontariuszy, prowadził prace wykopaliskowe. Badania miały charakter pilotażowy. Ich celem było odkopanie pozostałości baraku, pełniącego w przeszłości funkcję lazaretu. Odsłonięto zarys posadzki lazaretu i pozostałości jego skrajnych ścian, udokumentowano lokalizację ścian i drzwi do bocznych pomieszczeń. W pobliżu tego odkrycia założono drugi wykop i wydobyto wiele artefaktów, związanych z funkcjonującym w tym miejscu obozowym szpitalem. Na cmentarzach w miejscu pamięci przeprowadzono badania georadarowe, które mogą pomóc w lokalizacji potencjalnych grobów masowych. Prace stanowiły wstęp do kilkutygodniowych wykopalisk, zaplanowanych na 2023 r. Wykopaliska realizowane są w ramach projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”, dofinansowanego ze środków Ministra Edukacji i Nauki.
- 24 VIII Grupa kanadyjskich rodzin jeńców wojennych odwiedziła Muzeum i Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w związku z niedawno obchodzoną 80. rocznicą lądowania wojsk aliantów pod Dieppe. Potomkowie byłych jeńców mieli okazję zwiedzić również stanowisko archeologiczne po byłym lazarecie.

Wrzesień

- 1 IX W 83. rocznicę wybuchu II wojny światowej w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Łambinowicach, po raz drugi po dwuletniej przerwie, odbył się koncert słowno-muzyczny „Modlitwa Pokoju”. Wśród gości znaleźli się: ks. bp Paweł Stobrawa – emerytowany biskup pomocniczy diecezji opolskiej, wicemarszałek województwa opolskiego – Zuzanna Donath-Kasiu-

ra, wójt Gminy Łambinowice – Tomasz Karpiński, dyrektor opolskiego oddziału Polskiej Spółki Gazownictwa – Rafał Adamiszyn. W koncercie zaprezentowano naprzemiennie utwory literackie i muzyczne. Swoje wiersze prezentowali literaci: Adriana Jarosz (*Zaduma*), Edmund Borzemski (*Dzwon ciszy*), Harry Duda (*Katyńska modlitwa*), Jerzy Stasiewicz (wiersz bez tytułu), Małgorzata Bobak Końcowa (*Refleksja*), Elżbieta Lisak-Duda (*Pomiędzy*), Danuta Babicz-Lewandowska (*Sen*), Ewa Maj-Szczygielska (*W obozowym lesie*) oraz Walter Pyka (*Trzy słowa*). Opolscy filharmonicy pod batutą Przemysława Neumanna wykonali dzieła Samuela Barbra, Jana Sebastiana Bacha, Tomasa Albiniego, Henryka Mikołaja Góreckiego. Koncert poprzedziło złożenie kwiatów i zapalenie zniczy przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych w Łambinowicach.

- 5 IX Miała miejsce uroczystość wojskowo-religijna przed Pomnikiem Ofiar I Wojny Światowej na Starym Cmentarzu Jenieckim w Łambinowicach, z udziałem Mariusza Błaszczaka – wicepremiera i ministra obrony narodowej oraz Vasile Dîncu – ministra obrony narodowej Rumunii.
- 9 IX W kinie Helios, w opolskim centrum handlowym „Karolinka” zaprezentowano wystawę czasową „*Tatusiu, Kiedy wrócisz?* Polskie rodziny w latach II wojny światowej”, towarzyszącą pokazom filmu *Orleńta. Grodno 39*.
- 14 IX „Stąd do przeszłości. Zmagania terenowe w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach” to tytuł wydarzenia zorganizowanego w ramach „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” oraz Europejskich Dni Dziedzictwa. W zmaganiach udział wzięli uczniowie LO nr III w Opolu.
- 20 IX W Łambinowicach odbyło się wyjazdowe posiedzenie członków Komisji Kultury i Sportu Sejmiku Województwa Opolskiego. Spotkanie prowadził jej przewodniczący, Janusz Trzepizur, a gości przyjechał dyrektor CMJW, dr V. Rezler-Wasielewska. Goście uczestniczyli, w charakterze obserwatorów, w spotkaniu podsumowującym zmagania terenowe uczniów Zespołu Szkół w Tułowicach, nowej propozycji w ofercie edukacyjnej Muzeum. Następnie wysłuchali informacji na temat wykonanych, trwających i planowanych prac przebudowy budynku Muzeum w Łambinowicach oraz zostali oprowadzeni po nowym pawilonie, od którego w 2019 r. rozpoczęły się zmiany funkcjonalno-organizacyjne w Muzeum. Zmiany polegają na budowie strefy wejścia dla zwiedzających, dostosowaniu do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, reorganizacji i stworzeniu przestrzeni edukacyjnych, magazynowych, biurowych, sanitarnych i usługowych oraz nowej ekspozycji w wyremontowanych salach wystawowych, a ponadto poprawie otoczenia Muzeum i budowie parkingu. Prace wykonywane są w ramach zadania inwestycyjnego „Przebudowa budynku Muzeum w Łambinowicach przy ul. Muzealnej 4 wraz z poprawą otoczenia” z funduszy Ministerstwa Kultury i Dzie-

- dzictwa Narodowego oraz samorządu Województwa Opolskiego, a ich zakończenie przewidywane jest na rok 2025.
- 25 IX Muzeum współuczestniczyło w „Grze Miejskiej 3.0.: Czy znasz Stare Miasto?”
- 30 IX W ramach 12. Opolskiego Festiwalu Fotografii w opolskiej siedzibie Muzeum otwarto wystawę „Test na obecność” autorstwa Sławoja Dubiela. Twórca jest członkiem Związku Polskich Artystów Fotografików, współzałożycielem Fundacji 2.8 oraz współorganizatorem Opolskiego Festiwalu Fotografii.

Październik

- 1 X W łambinowickiej siedzibie Muzeum odbył się plener poetycki, podczas którego członkowie opolskiego oddziału Związku Literatów Polskich zwiedzili Miejsce Pamięci Narodowej, spotkali się z dziennikarzem, Emilem Maratem, badającym losy Romana Bratnego oraz wysłuchali wykładu dr. Piotra Stanka „Opolski ślad o. Maksymiliana Marii Kolbego”.
- 6 X Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf odbyły się obchody 78. rocznicy przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Zarząd Okręgu Opole Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Urząd Gminy Łambinowice oraz CMJW. Gośćmi honorowymi uroczystości byli Helena Kamerska i Stanisław Wołczaski. Podczas uroczystości głos zabierali: dr Violetta Rezler-Wasielewska oraz Piotr Wach, wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa, reprezentujący marszałka województwa opolskiego – Andrzeja Bułę, Magdalena Merta, odczytująca list od Jana Józefa Kasprzyka – szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. W imieniu rodzin powstańców warszawskich przemawiał Jerzy Pietras, syn jeńca Stalagu 344 Lamsdorf, Stanisława Pietrasa. Obchody odbyły się w asyście wojskowej 91. Batalionu Logistycznego w Komprachcicach. Po apelu pamięci i salwie honorowej złożono kwiaty i zapalono znicze. Po uroczystości nastąpiło otwarcie ekspozycji plenerowej „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej”, prezentowanej przed budynkiem Muzeum w Łambinowicach. Do jej zwiedzania zaprosili: dyrektor dr Violetta Rezler-Wasielewska oraz dr Piotr Stanek, kierownik Działu Naukowego CMJW. Patronat honorowy nad uroczystością sprawowali wicepremier i minister kultury i dziedzictwa narodowego – prof. dr hab. Piotr Gliński, wojewoda opolski – Sławomir Kłosowski oraz marszałek województwa opolskiego – Andrzej Buła.

- 5–7 X Upamiętniając 78. rocznicę przybycia pierwszego transportu powstańców warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf, Muzeum we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego i Teatrem Ekostudio, zorganizowało happening „Tu byli” w pociągach Polregio na trasie Opole–Nysa–Opole. Wydarzenie zrealizowane zostało w ramach projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022”.
- 12 X W ramach 19. Dni Kultury Niemieckiej na Śląsku Opolskim odbyła się październikowa odsłona „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” poświęcona „Szachulcowej architekturze Łambinowic na tle tradycji budowlanych Śląska”. Gościem spotkania była dr hab. inż. arch. Monika Adamska, kierownik Katedry Architektury i Urbanistyki Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Opolskiej.
- 13 X W opolskiej siedzibie Muzeum odbyło się spotkanie z archeologiem, Dawidem Kobiałką „Archeologia Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach – prace w 2022 roku”. Wydarzenie związane było z zakończonym w sierpniu br. pierwszym etapem badań wykopaliskowych na terenie po Stalagu VIII B (344) Lamsdorf, które stanowiły element projektu naukowego „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.
- 19 X Muzeum dołączyło do programu wsparcia rodzin, osób niepełnosprawnych i seniorów „Opolska Rodzina” na lata 2019–2029.
- 20–21 X Przedstawiciele CMJW uczestniczyli w dwudniowej konferencji „Archeologia wobec materialnych śladów współczesności”, zorganizowanej z inicjatywy Komisji Archeologicznej i Oddziału Państwowej Akademii Nauk w Poznaniu. Doktor Anna Czerner z Działu Naukowego podjęła temat „Nie taki zwykły las. Edukacyjny potencjał Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach”, natomiast mgr Elżbieta Góra z Działu Zbiorów i Konserwacji zaprezentowała wystąpienie „*Barbarzyńca w ogrodzie?* Eksploratorzy w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”. Głos podczas konferencji zabrali również naukowcy związani z projektem Muzeum: prof. UAM Michał Pawleta, dr Dawid Kobiałka, mgr Kamil Karski oraz Daniel Nita. Wydarzenie odbywało się w ramach badawczego projektu „Nauka dla społeczeństwa, społeczeństwo dla nauki w Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach”.

Listopad

- 4 XI Muzeum podpisało umowę na wykonanie nowego otoczenia pawilonu wejściowego w Muzeum w Łambinowicach. Prace te to kolejny etap realizacji zadania inwestycyjnego „Przebudowa budynku Muzeum w Łambinowicach przy ul. Muzealnej 4 wraz z poprawą otoczenia”. Środki na

- inwestycję przekazali: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Województwo Opolskie.
- 4 XI Muzeum zorganizowało konferencję naukową „Pod specjalnym nadzorem? Oflagi Colditz, Königstein, Lübeck i Silberberg w niemieckim systemie jenieckim (1939–1945)”. Wydarzenie odbyło się on-line. Uczestników przywitała dr Violetta Rezler-Wasielewska, natomiast moderatorem spotkania była dr Renata Kobylarz-Buła. Wśród uczestników znaleźli się: Teresa Zielińska (dziennikarka, Opole), dr Kamil Weber (Opole, CMJW), prof. dr hab. Danuta Kisielewicz (historyk, profesor Uniwersytetu Opolskiego), Janusz Mozdzan (badacz, Hamburg), Wojciech Lewicki (Warszawa), Piotr Kożuchowski (badacz, Bydgoszcz), dr Piotr Stanek (kierownik Działu Naukowego CMJW), dr hab. Tomasz Przerwa (profesor Uniwersytetu Wrocławskiego) oraz dr Anna Czerner (pełnomocnik ds. programowych oraz pracownik Działu Naukowego CMJW). Konferencja, zorganizowana w ramach projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022”, została sfinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Programu Wieloletniego „Niepodległa” na lata 2017–2022.
- 9 XI „Bielice – mój drugi dom” to tytuł listopadowej odsłony cyklu „Łambinowickie Spotkania Muzealne”. Bohaterem spotkania był ks. Bronisław Dolhań, wieloletni proboszcz parafii św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Bielicach.
- 11 XI W południe konsul honorowy Serbii, Ranko Tomović odwiedził Stary Cmentarz Jeniecki w Łambinowicach. Towarzyszyła mu dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Muzeum. Oboje uczcili pamięć jeńców z czasów I wojny światowej przed Pomnikiem Jeńców Serbskich z 1917 r.
- 15 XI W opolskiej siedzibie Muzeum odbył się wernisaż wystawy czasowej „Z głową bez karabinu – powojenne dokonania żołnierzy AK”, przygotowanej przez Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie.
- 18 XI Odbyło się w trybie on-line ogólnopolskie spotkanie rodzin jeńców II wojny światowej. Słowo wstępne wygłosili z ramienia organizatorów: dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor CMJW oraz Sławomir Frątczak, kierownik Muzeum Katyńskiego w Warszawie. W trakcie spotkania wysłuchano m.in. referatów: dr. Piotra Stanka „Polscy żołnierze w niemieckim i radzieckim systemie jenieckim”, dr Anny Czerner „Na dnie szuflady... O relacjach człowieka z rzeczą”, prof. Anny Drażkowskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) „Jenieckie pamiętki z perspektywy konserwatora”, prof. dr hab. Anny Matuchniak-Mystkowskiej (Uniwersytet Łódzki), mgr. Sławomira Mielnika, dr Violetty Rezler-Wasielewskiej „Wojenni bohaterowie i współcześni odbiorcy. Analiza filmów

dokumentalnych CMJW...*ale to już inna historia*". Spotkanie zakończyła dyskusja i wystąpienia potomków byłych jeńców wojennych. Partnerami spotkania byli: Muzeum Katyńskie i „Tygodnik Powszechny”. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli: szef UdSKiOR – Jan Józef Kasprzyk, prezes Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy AK – Teresa Stanek oraz prezes Zarządu Federacji Rodzin Katyńskich – Izabella Sariusz-Skąpska, a patronat medialny natomiast: „Histmag”, „Rzeczpospolita” i „Mówią Wieki”.

- 21 XI W ramach programu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022” pracownicy Muzeum przeprowadzili dwa spotkania on-line z uczniami szkoły podstawowej z miejscowości Česká Ves. Doktor Anna Wickiewicz wraz z Romanem Janasem (czeskim badaczem regionu Jesioników) opowiadali o wspólnej historii miejscowości Lamsdorf i Czeskiej Wsi (Česká Ves). Natomiast mgr Dominik Marcinkowski, dr Ewelina Klimczak-Czaplicka i dr Anna Czerner omawiali zagadnienia związane z powstaniami w Warszawie (1944) i Pradze (1945).
- 21–25 XI W Muzeum odbyły się Dni Otwarte. W ofercie znalazło się bezpłatne zwiedzanie wystaw stałych w Łąbinowicach i Opolu. W Muzeum w Łąbinowicach oferowano udział w warsztatach edukacyjnych przy ekspozycji plenerowej „Miejsce z blizną” na terenach poobozowych, natomiast w opolskiej siedzibie goście zwiedzali wystawę czasową „Z głową bez karabinu. Powojenne dokonania żołnierzy AK”, której towarzyszyła lekcja muzealna „Dla Polski na wojnie i po wojnie. Żołnierze Armii Krajowej”. Dla najmłodszych zorganizowano warsztaty plastyczne „Podróżujemy z Misiem Wojtkiem”.
- 23–24 XI „Obozy jenieckie w latach 1939–1945 – aktualny stan badań” to tytuł Międzynarodowej Konferencji Naukowej, zorganizowanej w Olsztynie. Nasze Muzeum było partnerem Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego oraz Towarzystwa Naukowego im. W. Kętrzyńskiego – organizatorów wydarzenia. Podczas konferencji dyrektor CMJW wygłosiła referat „Centralne Muzeum Jeńców Wojennych – ośrodek dokumentacji, nauki i edukacji”, natomiast dr Piotr Stanek podjął temat „Opieka medyczna nad powstańcami warszawskimi w obozach Wehrmachtu”.
- 24 XI W opolskiej siedzibie Muzeum zorganizowano spotkanie z cyklu „Twarze Opola”. Jego bohaterem był Roman Horoszkiewicz (1892–1962) – żołnierz Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego, jeńiec wojenny, historyk, publicysta. Krzysztof Harupa z Działu Zbiorów i Konserwacji przybliżył losy Romana Horoszkiewicza w niewoli, natomiast dziennikarz Radia Opole, Wiktor Krzewicki poprowadził rozmowę z prof. Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Krzysztofem Rozpondkiem – pasjonatem tematyki legionowej.

- 24–27 XI Publikacje wydane nakładem CMJW były wystawiane podczas 30. Targów Książki Historycznej w Warszawie, zorganizowanych przez Fundację Historia i Kultura, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, Instytut Pamięci Narodowej oraz Stowarzyszenie Muzealników Polskich – Oddział Mazowiecki.
- 29 XI W gmachu Sejmu RP odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej”, która powstała w ramach projektu „Wolność jest w nich. Powstańcy warszawscy 1944–2022”. Gości przywitała Violetta Porowska, posłanka na Sejm RP IX kadencji, reprezentująca ziemię opolską. Następnie głos zabierali: dyrektor Muzeum, dr Violetta Rezler-Wasielewska, dr Piotr Stanek, kierownik Działu Naukowego, odpowiedzialny za koncepcję wystawy oraz uczestniczka powstania warszawskiego, Wanda Traczyk-Stawska. Podczas uroczystości dr Violetta Rezler-Wasielewska została odznaczona Krzyżem Zasługi Związku Oficerów Rezerwy RP „Serve Patriae”.

Grudzień

- 5 XII Centralne Muzeum Jeńców Wojennych zostało uhonorowane Nagrodą Specjalną Marszałka Województwa Opolskiego za Wydarzenie Muzealne Roku 2021 w kategorii „Wystawa”. Uznanie jury zdobyła ekspozycja edukacyjna „Miejsce z blizną”, która znajduje się na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf. Była ona częścią projektu „Prace konserwatorskie oraz ekspozycja edukacyjna na terenie byłego obozu jenieckiego Stalag 318/VIII F (344) Lamsdorf (Łambinowice) wraz z modernizacją budynku i otoczenia Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Opolu i zakupem niezbędnego wyposażenia”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014–2020 oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Promesa.
- 7 XII Nastąpił odbiór prac konserwatorskich na Starym Cmentarzu Jenieckim, którym poddano 410 krzyży na grobach jeńców z I wojny światowej. Muzeum realizowało przedsięwzięcie wspólnie z Gminą Łambinowice dzięki dotacji Wojewody Opolskiego oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Groby i cmentarze wojenne w kraju 2022”. Zadaniu towarzyszył konkurs dla uczniów szkół podstawowych „Stary Cmentarz Jeniecki w Łambinowicach w obrazie i fotografii”, którego efekty zaprezentowano podczas grudniowego „Łambinowickiego Spotkania Muzealnego”.

- 7 XII Ostatnie w 2022 r. spotkanie w ramach „Łambinowickich Spotkań Muzealnych” nosiło tytuł: „Nocni łowcy. Nietoperze i ich zimowisko na terenie dawnego poligonu Lamsdorf”. Spotkanie poprowadził dr Grzegorz Hebda, pracownik Instytutu Biologii Uniwersytetu Opolskiego, specjalista w badaniach nad nietoperzami oraz insektami.
- 7 XII Podczas Gali Jubileuszowej 30. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Warszawie Muzeum zostało uhonorowane wyróżnieniem za zaangażowanie w organizację Europejskich Dni Dziedzictwa w naszym regionie. Muzeum reprezentowała mgr Iwona Cichoń-Halot, kierownik Archiwum.
- 12 XII W Łambinowicach odbyło się spotkanie świąteczno-noworoczne obecnych i emerytowanych pracowników Muzeum.
- 24 XII Podsumowano całoroczną zbórkę pamiątek jenieckich „Ocalone pamiątki, zachowana pamięć”, podczas której są pozyskiwane przedmioty związane z pobytem żołnierzy w niemieckich i radzieckich obozach jenieckich oraz w obozach internowania w państwach neutralnych podczas II wojny światowej.

W uzupełnieniu do „Kalendarium”

Zbiory

W 2022 r. zbiory Muzeum wzbogaciły się o 560 nabytków: 504 artefakty zostały przekazane jako darowizny w wyniku prowadzonej zbiórki „Ocalone pamiątki, zachowana pamięć”; 55 obiektów nabyto i włączono do zbiorów poprzez zakup ze środków własnych oraz pochodzących ze zbiórki publicznej; 1 obiekt włączono do zbiorów na podstawie decyzji Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ponadto pełnej konserwacji poddano 109 muzealiów i 77 jednostek archiwalnych, natomiast 821 obiektów zostało zabezpieczonych. Wykonano kopie akt z różnych archiwów w Polsce i za granicą. Kontynuowano digitalizację zbiorów: do cyfrowej bazy danych wprowadzono dane ewidencyjne 2750 muzealiów pochodzących ze zbiorów CMJW, a 1883 zabytki pozyskały swoje wizerunki cyfrowe (zdjęcia i skany). Wykonano również transkrypcję 47 godzin z 61 nagrań audio i video relacji i wywiadów.

Publikacje

Muzeum wydało periodyk naukowy: t. 44 „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” 2021. oraz jedną publikację zwartą: *Rotmistrz Witold Piłdecki*, autorstwa Piotra Stanka w serii „Jęńcy Wojenni 1939–1945. Fakty, Dokumenty, Sylwetki”.

Wystawy

W Muzeum w 2022 r. było prezentowane ogółem sześć wystaw stałych i osiem ekspozycji czasowych. W Łambinowicach wyeksponowano pięć wystaw stałych: „W niewoli niemieckiej”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „Jeńcy polscy w ZSRR”, „Po wojnie. Obóz Pracy w Łambinowicach (1945–1946)”, „Miejsce z blizną” (nowa ekspozycja edukacyjna na terenie po Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf) oraz dwie wystawy czasowe: „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu *Życ za wszelką cenę* w reżyserii Andrzeja Czernika i wykonaniu Teatru Eko Studio” i wystawę plenerową „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w niewoli niemieckiej” przed budynkiem Muzeum w Łambinowicach. W Opolu prezentowano jedną wystawę stałą: „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach – dziedzictwo regionalne, narodowe, europejskie”, wystawę plenerową „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR”, eksponowaną przed opolską siedzibą Muzeum oraz w jego wnętrzu cztery wystawy czasowe obce (wymienione w Kalendarium).

Wystawy CMJW prezentowane były także w różnych instytucjach kultury oraz ośrodkach na terenie całej Polski. Były to ekspozycje: „Koniec i początek. Powstańcy Warszawscy w niewoli niemieckiej” (wersja zewnętrzna i wewnętrzna), „Malarstwo jeńców wojennych”, „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR” (zewnętrzna), „Od rzeczy do pamiątki”, „Polski teatr w obozach jenieckich Wehrmachtu (1939–1945)”, „Portrety jeńców”, „*Tatusiu, kiedy wrócisz?* Polskie rodziny w latach II wojny światowej”, „*To jeszcze nie koniec...* Żołnierze września 1939 r. w niewoli Wehrmachtu i NKWD (1939–1945)”, „W obcych mundurach. Polacy-jeńcy I wojny światowej”, „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.

Ponadto pracownicy Muzeum współpracowali z Muzeum Stutthof w Sztutowie w organizacji w tej instytucji prezentacji ekspozycji „Das Reichsparteitagsgelände im Krieg – Gefangenschaft, Massenmord und Zwangsarbeit/Nie tylko proces... Norymberga i jeńcy wojenni (1939–1945)”, przygotowanej przez Centrum Dokumentacji Terenu Zjazdów NSDAP w Norymberdze w partnerstwie z CMJW.

Regina Chojna